

Naloge vzgojitelja v dijaškem domu

✉ Nataša Tavželj

Dijaški domovi so del srednješolskega sistema, zaradi česar so dolžni prispevati k vzgojno – izobraževalnim ciljem, kot so oblikovani v zakonodaji slovenskega šolstva. Ker je namembnost in temeljna zasnova dijaških domov specifična, je tudi njihov prispevek k uresničevanju ciljev določen z namembnostjo, delovnimi in življenjskimi razmerami in z vzgojnim programom. V prispevku bomo spoznali ključno vlogo vzgojitelja pri spremljanju mladostnika na njegovi zahtevni poti do odraslosti.

Drugi starši

Vsak september prinese novo šolsko leto in v dijaški dom znane dijake, pa tudi otroke, ki jih bomo prvič sprejeli. Naša odgovornost je velika, želimo jim nuditi varno in čustveno ugodno okolje, primerljivo s tistim doma. Vendar je iluzija pričakovati, da se bodo dijaki tako tudi počutili, saj so naše skupine velike, tj. do števila 28. In težko se je individualno posvetiti vsem v enaki meri in vsak dan. Zavedamo se, da so nam starši veliko zaupali, ko so nam v skrb prepustili svoje odraščajoče najstnike. Zato je naša prva in bistvena naloga, da jim odpremo svoje srce, da se čutijo sprejeti, da jih spoznamo in jih na neboleč način vpeljemo v življenje in delo v domu. To ni vedno najlažje, ker ima dom kot vsaka institucija določena pravila, ki jih je treba za njeno

ustrezno delovanje spoštovati. Otroci pa so v tem obdobju uporniški, iskalci svojega smisla in v odraslih največkrat vidijo svoje nasprotnike. Tako jim moramo iti nasproti z veliko mero zaupanja in ljubezni ter nepogrešljivo avtoriteto in se truditi ne biti nadomestni starši, ker to nikoli ne bomo, ampak za spoštljive in odgovorne zaveznike v dobrem in slabem.

Vzgoja kot rast v socialni odgovornosti

Večkrat je celo slišati, da vzgojitelj kot pojem ni več primeren termin, da bi bilo bolje, če bi bili animatorji ali kaj podobnega, primernege sodobnemu času. Kot da bi se sramovali vzgajati, kot da to ne sodi več v obdobje, ko otroci pričnejo s srednješolskim izobraževanjem. Starši naj bi opravili svoje poslanstvo že do njihovega 15. leta, in kar so storili, so, česar pa niso, pa tudi mi vzgojitelji ne moremo. Osebnost se s takšnim razmišljanjem ne strinjам, nasprotno, menim, da imamo priložnost nadoknaditi zamujeno, izpuliti nezaželene bilke in postaviti nastavke za boljše rast, če se slikovito izrazim. Vendar je to velikokrat težko in zahtevno, saj brez sodelovanja mladostnikov in njihovega vključevanja v naš skupni bivanjski prostor težko uresničimo postavljene cilje. Današnja vzgoja je naredila že veliko škode, saj vztrajno enostransko svari, naj si ne drznemo kaj zahtevati od mladih, jim kaj nalagati, v njih celo zbujati napetost. Posledice so postale kmalu vidne, saj so postali otroci neučakani, egoistični in pomehkuženi v prenašanju osnovnih življenjskih naporov in nalog. Današnja vzgoja, ki pretežno skrbi za čim manjšo napetost, otroke naravnost vzgaja za netoleranco frustracije, nekakšno psihično neodpor-

nost. Tako mladi ne morejo čakati, da se jim uresničijo želje, ne morejo se odpovedati čemu, česar še nimajo, ali celo žrtvovati kaj takega, kar že imajo (po: Zalokar Divjak, 1996: 107).

Vzgojitelji imamo torej izbiro, ali bomo podpirali omenjene vzorce, ki jih nekateri dijaki prinesejo v nahrbtniku, ali pa si bomo drznili z njimi delati drugače. Drugače v smislu prevrednotenja vrednot in individualnem pristopu, ki pa naj ne bo sam sebi namen. Spodbujanje individualnosti, ki je sebična, neprilagodljiva in neodgovorna, je škodljivo vzgajanje in ne koristi ne posamezniku, še manj pa prihodnji družbi. Naš prispevek vidim v večji socialni odgovornosti mladih, ki jo povečuje vsaka na novo pridobljena izkušnja, spretnost ali večina, s katero se posameznik uveljavi, da je v skupini zaželen in sprejet. Ne smemo izpustiti priložnosti, da z lastnim pozitivnim zgledom vplivamo na razvoj in oblikovanje osebnosti naših dijakov.

Smisel življenja vsakega od nas, tudi dijaka, je oblikovanje dovolj prožnega jedra oz. vsebine osebnosti, ki omogoči vključitev razpoznavnih značilnosti posameznika, zlasti določenih sposobnosti (nadarjenosti) in temeljne zmožnosti za nadgradnjo vseh razsežnosti osebnosti. Osebnost se ne rodi, ampak nastaja z leti. Osebnost ni lastnost, ampak dograjevanje, ki traja do konca življenja (po: Ščuka, 2007: 37).

Cilji in naloge

Kadar govorimo o ciljih, govorimo tudi o nalogah. Ciljev ne moremo opravljati, naloge pa izvajamo z dejavnostjo, opravili, akcijami, ki pa morajo biti specifične za doseganje cilja. Cilj in naloge omogočijo vzgojitelju, da se nanje osredotoči, da razmisli, kaj morajo dijaki delati, kakšne izkušnje

jim mora ponuditi, da bo prišlo do želenih sprememb v vedenju dijakov kot posledice vzgojnega vplivanja. Naloge in vsebine vzgojno – izobraževalnega dela v dijaškem domu izhajajo iz pričakovanj dijakov in njihovih staršev, iz pričakovanj šol, ki jih dijaki obiskujejo in tudi iz pričakovanj širše družbene skupnosti. Naj naštejemo najpomembnejše:

- Privzganje učnih navad, motiviranje za učenje, organiziranje učenja in pomoč pri šolskem delu.
- Organizacija ponudbe za rekreacijo in za preživljanje prostega časa, odpiranje možnosti in pomoč dijakom, da se po lastni izbiri in v skla-

- Podpora in strokovna pomoč formalnim in neformalnim skupinam, v katere se vključujejo dijaki v dijaškem domu, sem sodi tudi vzgojna skupina.

Z naštevanjem nisem izčrpala vseh pedagoških ciljev in nalog, ki nam jih narekuje doktrina pedagoškega dela. Nakazala sem le smernice, ki nas vodijo pri pripravi vzgojnega načrta, konkretnije ga predstavljam v nadaljevanju.

Letni vzgojni načrt

Vzgojna skupina je z zadnjo kurikularno prenovo in posledično vzgojnim

programom pridobila poseben pomen. Načrtovanje vzgojno – izobraževalnega dela vzgojitelja za vzgojno skupino je dobilo težišče tudi na letnem programu in načrtu dela same vzgojne skupine. Cilj prenove, da se poveča aktivna vloga dijakov v dijaških domovih, je zelo smiselna, saj se tako pripomore h kakovostnejšem bivanju. Dijaki razvijajo demokratično komunikacijo, si po-

stavljajo cilje, prevzemajo konkretne zadolžitve in naloge ter vrednotijo delo ob koncu šolskega leta.

Domska vzgoja se razčlenjuje na naslednja vzgojna področja: vzgoja za sodelovanje, moralna vzgoja, intelektualna vzgoja, zdravstvena vzgoja, estetska vzgoja, delovno – tehnična vzgoja in telesna vzgoja. Pomembno področje so tudi interesne dejavnosti, za katere imamo v domovih zelo dobre pogoje in možnosti. Tako lahko dijaki kakovostno preživljajo svoj prosti čas. Letni vzgojni načrt je konkretna realizacija vseh načrtovanih aktivnosti iz zgoraj omenjenih področij. Za pridobitev

sodelovanja dijakov je treba vstopiti v njihov svet kakovosti, pa vendar ne izstopiti iz svojega. Upoštevati načelo samoregulacije in aktivne vloge dijakov pomeni dovoliti, da soustvarjajo življenjski prostor in odgovorno sodelujejo pri oblikovanju pravil in življenja v domu. Poglejmo si nekaj konkretnih vsebin iz programa, ki ga skupno načrtujemo:

- izvolitev predstavnikov za kulturo, higieno in prehrano;
- izbor vzgojnih tem, ki jih bomo obravnavali na skupnih sestankih;
- načrtovanje prireditev, delavnic in drugih skupnih akcij;
- organizacija učne pomoči;
- vključitev v domske projekte (npr. medgeneracijsko sodelovanje).

Vzgojitelji se zavedamo, da so mladi danes vpeti v globalizirane družbene okoliščine, zato je naša pomembna naloga, da jih vzgajamo za kakovostno delo, sobivanje in življenje. Do mladih je treba imeti celosten odnos in jim privzganjati številne pomembne kompetence, kot so: profesionalna, informacijska, komunikacijska, organizacijska itd. (po: Židan 2009).

Zaključek

Lep je poklic vzgojitelja, če imaš rad mlade in poznaš svoje poslanstvo, ki nosi v sebi vizijo in odgovornost. V jeseni spet dobim nov šopek deklet (naš dom je namreč dekliški) in upam, da čez štiri leta zadehti v vsej lepoti, kot zadnji, ki se je letos poslovil. Za konec bom citirala del zahvale, ki so mi jo izročile dijakinje v slovo: *»Na svetu je mnogo dobrih ljudi in mnogo otrok, med katerimi smo tudi me in vi. Štiri leta ste nam stali ob strani, ko smo kot plabe deklice prišle v dom, zdaj pa ga zapuščamo kot zrele dekleta. Hvala za ves trud in podporo na naši poti h gori znanja in novim življenjskim izkušnjam.«* (dekleta E – 3 – 4) ■

Literatura

- Ščuka, Viljem (2007): *Šolar na poti do sebe*. Radovljica: Didakta.
- Zalokar Divjak, Zdenka (1996): *Vzgoja je ... ni znanost*. Ljubljana: Educy.
- Židan, Alojzija (2009): *Vzgoja za evropsko demokracijo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Foto: Nataša Pezdir

du z interesi lahko v prostem času vključujejo v društva in organizacije zunaj dijaškega doma.

- Organizacija pomoči dijakom pri prilagoditvenih težavah, v življenjskih stiskah in osebnih problemih.
- Nadzorovanje dijakov pri izpolnjevanju šolskih obveznosti, pri spoštovanju socialnih obveznosti, pri upoštevanju varnosti, zdravstvenih in higienskih normativov, pri spoštovanju pravil, veljavnih v dijaškem domu, kot tudi občin moralnih in pravnih norm.
- Vzpostavljane stika in komunikacije s starši, skrbniki in šolami, ki jih obiskujejo dijaki.